

LIBRIS

We know
books

SCOTT GALLOWAY

*Gânduri despre
ce înseamnă
să fii bărbat*

Cum să abordezi criza masculinității
și să dobândești forță mentală

Traducere din limba engleză de
CONSTANTIN TONU

LITERA
București

CUPRINS

<i>Introducere</i>	9
1 Copilărie	21
2 Lucrurile se complică: adolescența	47
3 Învățământul superior	71
4 Muncă	85
5 Sănătate	127
6 Prietenie	163
7 Sex, iubire, căsătorie	191
8 Paternitate	221
9 Maniere	255
10 Viața este atât de bogată	263
Concluzie: O scrisoare către fiii mei	279
<i>Mulțumiri</i>	285
<i>Note</i>	287

Capitolul 1

COPILĂRIE

„Nu m-a impresionat“

Cel mai bun prieten al meu, încă din clasa a cincea, este Adam Markman – în ultimii cincizeci de ani am vorbit aproape în fiecare săptămână. La fel ca ai mei, părinții lui Adam au divorțat când era mic. Spre deosebire de ai mei, mama lui Adam s-a întors la facultatea de drept, unde l-a cunoscut și s-a căsătorit cu Paul, un bărbat chipeș cu zece ani mai tânăr decât ea. Paul arăta ca un Kris Kristofferson italian, un mascul alfa liniștit, care posedă atributul-cheie al bărbaților impresionanți din California anilor '70 și '80: mașini extraordinare. Un Datsun 240Z, un Porsche 911 și apoi, culmea bărbăției din California de Sud, un Ferrari. Grozăvia lor era o notă de sub-sol la progresul carierei sale de avocat al companiilor de asigurări.

Paul și mama lui Adam, Dvorah, sunt împreună de cincizeci de ani. Ea se luptă acum cu demența în stadiu avansat, iar Paul, în ciuda insistențelor copiilor lor, refuză să o interneze într-un azil și este, practic, îngrijitorul ei cu normă întreagă. Dacă aș putea să rezum într-o imagine sentimentul, noțiunea de a fi bărbat și să le-o arăt fiilor mei, ar arăta probabil ca Paul. Un bărbat chipeș, care face mereu sport, de succes, un tată bun pentru copiii vitregi, imperturbabil și, acum, îngrijitor cu normă întreagă, care are grijă de soția sa de cincizeci de ani. Nu am auzit nicio dată nimic care să se apropie măcar de o nemulțumire din partea lui Paul. Îmi vin în minte câteva imagini: el (chipeș); bunătatea lui; Ferrari-ul lui; râzând la glume indecente cu prietenii la *Monday Night Football*; și ținând-o de mână pe Dvorah la prânz, în timp ce ea mă striga în repetate rânduri Adam. Paul este un om bun.

Când eram copii, Adam și cu mine petreceam mai mult timp la el acasă decât la mine, din două motive: atmosfera la Adam era mai distractivă, deoarece el avea o soră mai mare (Jill) pe care o puteam teroriza, iar Paul invita alți bărbați impresionanți să se uite la fotbal; și mama lui era un bucătar mai bun. Rădăcinile britanice ale mamei mele și slujba ei cu normă întreagă făceau ca mâncarea să fie o pedeapsă. Încă privesc mâncarea ca pe o corvoadă și întotdeauna m-am luptat să-mi mențin greutatea. Dar această poveste nu este despre dismorfia mea corporală sau despre Adam; este despre Paul.

Acum zece ani, Paul era în vizită la New York și l-am invitat să treacă pe la L2, firma de *business intelligence* pe care am fondat-o și pe care am vândut-o ulterior către Gartner.

L2, care ocupa două etaje și avea un design deschis, a definit o nouă generație de afaceri în Gotham. Era un loc cool, intens și plin de viață, plin de tineri impresionanți în sălile de conferințe, alături de clienți mai puțin cool, fascinați de aproximativ 1 200 de puncte de date care evidențiau punctele forte și punctele slabe ale amprentei lor digitale în raport cu grupul lor de colegi.

M-am simțit mândru și, în ciuda atitudinii sale stoice, mi-am dat seama că Paul era impresionat. Ne-am așezat la un birou, unde i-am explicat ce face L2. Un analist s-a oprit să ne arate vizualizări ale engagement-ului consumatorilor pe Instagram – Estée Lauder versus L'Oréal. Ultima oprire a fost studioul intern, unde un alt grup de angajați L2 filma un videoclip despre tendințele comerțului electronic în China. Părea o scenă din *Mad Men*, dacă ultimul sezon al serialului s-ar fi petrecut în New Yorkul anului 2017 și Don Draper ar fi fost mult mai puțin chipeș.

În timp ce îl conduceam pe Paul spre lift, i-am simțit mâna pe umăr. „Scott, trebuie să fiu sincer.“ S-a oprit, s-a întors și a privit suprafața biroului, apoi și-a reîndreptat privirea spre mine. „Nu m-a impresionat.“

Am găsit acest lucru ciudat de satisfăcător. Era sincer și adevărat.

Nu era nimic în educația mea sau în felul în care mă comportam care să fi prezis succesul. Acum câțiva ani, am participat la reuniunea de 30 de ani de la terminarea liceului. Până atunci, ajunseseam să fiu oarecum

celebru/notoriu. Puțini colegi de clasă își aminteau de mine. Dacă ar fi fost așa, aș fi crezut că ceva nu era în regulă cu ei. Trecutul este prologul tuturor lucrurilor și al nimicului. O mare parte din sistemul meu de credințe – unde donez bani și problemele pe care mă concentrez – este modelat de convingerea că nicio persoană sau instituție nu poate prezice măreția sau eșecul unui tânăr de 18 ani, cu atât mai puțin al unui copil de 8 ani. America este despre a uda cât mai multe plante posibil, nu despre a încerca să determinăm care semințe vor deveni sequoia.

Originile

Fiecare dintre noi are o poveste despre originea sa: ne definim prin trecutul nostru – ce și cine ne-a făcut să fim ceea ce suntem. Dar, adesea, nu lăsăm adevărul să stea în calea unei povești frumoase. Narațiunea „eului“ este adesea doar atât: o poveste. Poate suna ca un discurs de prezentare de mare concept. Versiunea mai sinceră și mai nuanțată a ceea ce suntem aparține prietenilor, partenerelor și terapeuților noștri (dacă îi avem). Aceasta este povestea mea: cum familia, circumstanțele, momentul, cultura, femeile și alți băieți și bărbați m-au ajutat să ajung unde sunt.

În clasa a doua, eram singurul fiu dintr-o familie nucleară în care tatăl era vicepreședinte al International Telephone & Telegraph (ITT), iar mama era secretară. Locuiam într-o casă cu vedere la Pacific, în Laguna Niguel. Asta se află în Orange County. Părinții mei trăiau amândoi visul american. Doi imigranți, mama englezoaică, tatăl scoțian, amândoi cu studii de opt clase, au ridicat pânzele, muncind din greu și folosindu-și talentul pentru a înfrunta cea mai puternică furtună din istorie: economia americană. Locuiam suficient de aproape de plajă încât, dacă te ridicai pe vârfuri în sufragerie, puteai vedea o fâșie îngustă de albastru. Casa noastră avea „vedere la ocean“.

Tata: una dintre cele mai puternice și mai vechi amintiri ale mele este observarea modului în care oamenii se comportau în preajma lui. De la vârsta de cinci ani, am văzut că îl tratau diferit față de ceilalți. Își fixau privirea asupra lui, dădeau din cap și apoi râdeau. Femeile îi atingeau

brațul, chicotind, iar bărbații, când îl vedeau, strigau „Tommy!“ și erau sincer bucuroși să-l vadă. Tatăl meu era foarte priceput la cuvinte și inteligent (adică scoțian). Amestecul de elocvență, iresponsabilitate și inteligență, completat de accentul scoțian, îl făcea atractiv pentru femei și angajatori. Mai ales pentru femei. Mama mea era a doua lui soție; urmau să mai fie încă două.

Când am întrebat-o pe mama despre efectul pe care îl avea asupra oamenilor, mi-a răspuns: „Tatăl tău este fermecător.“ Acest farmec i-a asigurat, timp de un deceniu, un stil de viață de clasă mijlocie superioară pentru el, mama și mine, în timp ce cutreiera vestul Statelor Unite și Canada, cultivând, în reprize de cincisprezece minute, pseudo-prieteni cu managerii departamentelor de exterior și grădinărit de la Sears și Lowe's. În schimbul companiei sale, cei două sute de prieteni ai tatălui meu comandau cantități exagerate de rahat... deoarece el vindea îngrășăminte de la O.M. Scott, o companie ITT.

Mama: pe măsură ce creșteam, tatălui meu îi plăcea să-mi aducă aminte că o fășie de apă de 34 de kilometri, Canalul Mânecii, mi-a salvat viața. Mama mea – vorbesc mult despre ea; i-ar fi plăcut asta – avea patru ani, era evreică și locuia în Londra când a izbucnit al Doilea Război Mondial. Înainte de a fi mutată în zona rurală britanică, împreună cu ceilalți copii din centrul Londrei, ea și familia ei dormeau în metrou, care devenise un adăpost improvizat împotriva bombelor, unde adulții împărțeau măști de gaz. Măștile copiilor aveau ciocuri ca de rață de cauciuc și urechi amuzante pentru a face ceea ce se întâmpla mai puțin înfricoșător.

Ambii mei părinți și-au asumat riscuri enorme venind în America. De ce? Pentru că voiau să muncească din greu și să fie răsplătiți pentru riscurile pe care erau dispuși să și le asume. Acesta este capitalismul, o promisiune de prosperitate pentru oamenii inteligenți, harnici și confortabili cu riscul, promițând o parte mai mare din câștiguri decât celor care nu sunt. Locuind în Londra și susținând peste cincizeci de conferințe pe an, când vorbesc în fața publicului britanic, sunt adesea rugat să compar și să contrastez Statele Unite și Marea Britanie. „Pe scurt“, îmi place să spun,

„America este un organism al cărui ADN a fost moștenit de la oameni care și-au asumat riscuri“ – pauză – „iar voi sunteți cei care ați rămas.“

În același timp, o mare parte din succes și eșec este aleatorie și accidentală. Un procent bun se reduce la momentul și locul în care v-ați născut.

Mama mea, Sylvia, avea un simț al umorului extraordinar. Îi plăcea să râdă și era mereu o persoană harnică, o prietenă bună și o persoană amabilă și iubitoare. Nu am avut niciodată îndoieli că eram cel mai important lucru din viața ei. Îmi este foarte dor de ea.

Eu: atât de multe lucruri pe care nu le știam. De exemplu, nu apreciam faptul că, fiind născut când și unde m-am născut, câștigasem deja la loterie. Eram un copil mediocru, cu norocul de a fi un bărbat alb, heterosexuat, născut în California anilor '60, ceea ce însemna că unele dintre cele mai bune instituții de învățământ din lume mă lăsau să studiez gratuit.

Înainte ca părinții mei să divorțeze, tata venea acasă devreme de la serviciu și mergeam să facem bodysurfing și să vedem foci și delfini în largul mării. Când era furtună, dimineața mergeam la Newport Beach. De la capătul digului, ne uitam la câteva sute de metri în larg și ne avertizam reciproc când milioane de galoane de apă, care se îndreptau spre țarm, se transformau într-un semicilindru albastru-gri, înalt de opt, poate zece metri, și așteptam ca digul să se cutremure, în timp ce fundul mării în creștere împingea cilindrul în sus și valul se prăbușea în apă. În una din cele patru nopți consecutive, începând cu lunile pline și noi din primăvară, mama mă trezea la miezul nopții și, înarmați cu lanterne, mergeam pe plajă și priveam ceea ce părea a fi felii fierbinți de metal dansând în valurile puțin adânci. Grunionii – pești mici, argintii, care își depun ouăle pe nisip – alergau.

Iritat

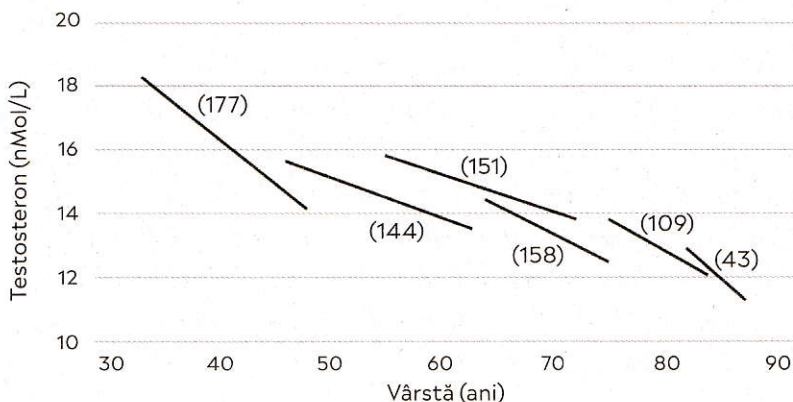
Știam că sunt băiat sau că genul meu va juca un rol important în oportunitățile pe care le voi avea? Nu. Manualul patriarhal spune că băieții și bărbații sunt atât de obișnuiți să fie la volan, să accelereze motorul și să aprindă farurile, încât uită că sunt la volan.

Soluția era, însă, deja găsită. Modul și felul în care am ajuns să mă nasc bărbat a fost un proces în patru etape, la fel ca în cazul tuturor băieților. O scurtă incursiune în copilărie și știința masculină:

Testosteronul, sau T, este un androgen. *Andro* înseamnă „bărbat” în latină, iar *gen* este prescurtarea de la „generare”. Un androgen este orice hormon care susține și promovează dezvoltarea caracteristicilor sexuale masculine, scopul fiind reproducerea tinerilor de sex masculin. T este o substanță incredibilă. Este motorul masculinității, cel care câștigă războaie și campionate mondiale. Acesta joacă un rol important în dezvoltarea fetală la ambele sexe, deși băieții și bărbații au de zece până la douăzeci de ori mai mult decât fetele și femeile. Fiecare embrion începe viața ca femelă. Combinația dintre cromozomul Y și testosteron determină dezvoltarea masculină a corpului și creierului să se diferențieze puternic de cea feminină.

Niveluri ale testosteronului în funcție de vârstă

SUA, 2003

Sursă: Institute of Medicine of the National Academies, 2003.

Direcții de cercetare clinică: Testosteron și îmbătrânire

Prima descărcare de testosteron are loc în uter. Pe lângă determinarea fiziologiei și anatomiei masculine, testosteronul crește și înălțimea bărbaților în comparație cu femeile. Rolul testosteronului în crearea unui „creier masculin” este un subiect care poate duce la dispute aprinse în sălile

de conferințe ale facultăților. Testosteronul acaparează creierul băieților, determinându-i să se intereseze de rechini, dinozauri, trenuri, utilaje de construcții și arme, sau este creierul, mai degrabă, ca o tablă albă care cade pradă schemelor de culori albastru și roz impuse de cultură? Din experiența mea, dobândită în mare parte prin știința inexactă a observării întâlnirilor de joacă ale copiilor mei, pot spune că, așa cum a afirmat Michelle Obama, „vin de la sine“. Adică, este mai mult o chestiune de natură decât de educație.

Punctul de vedere științific este că testosteronul „masculinizează“ creierul. Mulți contestă această teorie, deoarece genetica, hormonii și mediul înconjurător contribuie împreună la dezvoltarea creierului oricărei persoane. Toată lumea se naște cu dotarea genetică necesară pentru a exprima spectrul comportamentelor stereotipice „masculine“ și „feminine“, deși proporțiile diferă. Unele dintre cele mai minunate de masculine persoane pe care le cunosc sunt femei, iar unii dintre cei mai buni bărbați pe care îi cunosc demonstrează atribute feminine. Un prieten de-al meu este manager de fonduri speculative și are o casă în Montauk. Ori de câte ori îl vizitez, înainte să ajung, el întinde cearșafurile și aprinde o lumânare. Are grijă de mine.

Dacă prima creștere a nivelului de testosteron are loc în uter, a doua apare imediat după naștere. A treia apare la începutul pubertății, când testosteronul stimulează creșterea rapidă a bărbaților, generând păr facial și corporal, producția de spermă, oase mai puternice și mai lungi, creșterea masei musculare și o voce mai gravă. Nivelul de testosteron atinge maximum la vârsta de douăzeci de ani – momentul în care se încheie pubertatea. De atunci încolo, la fel ca aerul care se scurge încet dintr-un pneu, nivelul de testosteron scade. După vârsta de patruzeci de ani, T scade cu aproximativ 1,2% pe an. Niciun bărbat nu are nevoie să i se reamintească acest lucru. Acum câțiva ani, am început să-mi injectez testosteron. Testosteronul mă face să mă simt mai puternic, mai tânăr și (se zice că) protejează creierul și inima. Acestea nu sunt beneficii ne semnificative.

De la o vârstă fragedă, T le conferă băieților un avantaj athletic înăscut față de fete. În toate culturile, băieții se bat, se lovesc între ei, sparg

geamuri și transformă lucrurile scumpe în lucruri mai puțin valoroase. Unele femei găsesc acest lucru derutant, dar este doar T. Când T crește, cresc și motivația și recompensa, în timp ce frica și percepția durerii scad.

În cele din urmă, T are un singur rol: să amestece și să fuzioneze anatomia, fiziologia și comportamentul masculin, astfel încât bărbații să aibă acces la un grup de potențiale parteneri și să-și sporească succesul reproductiv. Traducere: Misiunea oarbă a lui T este de a asigura continuitatea speciei prin sex. Trăsături precum dominanța, ambiția, competiția, încrederea, abilitatea, asumarea riscurilor, dimensiunea sau orice altceva care poate ajuta un bărbat să-și învingă concurenții și să atragă atenția unei parteneri sunt binevenite. Da, T poate face băieții și bărbații imprudenți, proști și răi, dar și rezistenți, neînfricați și eroici.

Talentați, pentru o perioadă

La sfârșitul anilor 1950, cursa spațială a trecut de la o plimbare la un sprint. Rușii au lansat în orbită Sputnik, primul satelit artificial din lume. Acesta era în mod intenționat vizibil, emițând semnale radio pe două frecvențe. Semnalul sonor constant era o reamintire neîncetată că „ei” câștigau. Statele Unite s-au apucat de treabă, iar profesorii din școlile elementare și gimnaziale au fost însărcinați să identifice și să înscrie o nouă generație de războinici. Dar acești războinici trebuiau să fie mai degrabă ca Doogie Howser decât ca Maximus Decimus Meridius (personajul interpretat de Russell Crowe în filmul *Gladiatorul*). Cheia era să identifice (în principal) băieții al căror geniu putea fi în cele din urmă folosit ca armă împotriva rușilor.

Unii oameni ating apogeul mai târziu în viață – Julia Child, Colonel Sanders, Ray Kroc (ceva legat de mâncare) –, iar alții, mai devreme. La fel ca un copil vedetă de cinema, eu am atins apogeul la vârsta de opt ani. Debbie Brubaker și cu mine eram cei mai deștepți copii din clasa a treia a școlii elementare Emelita Street, după cum o demonstrează notele noastre la matematică și engleză. În mod bizar, eram și cei mai rapizi, fata și băiatul. Într-o zi, profesoara noastră (doamna Marsh) ne-a chemat la catedră și ne-a informat că vom petrece dimineața cu clasa a cincea.